گزارش یک

زهرا چیذری

هموفیلی‌ها علیه امریکا با سند به دادگاه می‌روند

نزدیک به هزار نفر از بیماران هموفیلی و مبتلایان به اختلالات انعقادی به کانون هموفیلی ایران وکالت داده‌اند تا این سازمان مردم‌نهاد بتواند با پیگیری حقوقی و مستندسازی خسارات، مطالبات آنان را در مراجع قضایی صالح دنبال کند

پس از دادخواهی ۷۷۱ بیمار پروانه‌ای از امریکا به واسطه کارشکنی در دسترسی این بیماران به پانسمان‌های تخصصی و اقلام درمانی بـــا تحریم‌ها، این بار بیماران مبتلا به هموفیلی و سایر مبتلایان به اختلالات انعقادی علیه دولت ایـــالات متحده امریکا شـــکایت تنظیم کرده‌اند. بر این اســـاس نزدیک به هزار نفر از بیماران هموفیلی و مبتلایان به اختـــلالات انعقادی به کانون هموفیلی ایران وکالت داده‌اند تا این سازمان مردم‌نهاد بتواند با پیگیری حقوقی و مستندســـازی خسارات، مطالبات آنان را در مراجـــع قضایی صالح دنبال کند.

مطابق تمام قوانیـــن بین‌المللـــی دارو و درمـــان باید از مخاصمات و درگیری‌های سیاسی و حتی مسلحانه مصون باشند، اما سال‌هاســـت دنیای غرب سلامت مردم ما را هم گروگان گرفته و به بهانه تحریم‌ها بسیاری از اقلام دارویی و تجهیزات پزشکی هم به دست بیماران ایرانی نمی‌رسد. از سوی دیگر تحریم‌ها با ممنوعیت نقل‌وانتقالات مالی خود مانعی بزرگ بر سر راه انتقال پول و خرید دارو و تجهیزات پزشـــکی‌اند. بگذریم از اینکه در جنگ‌هـــای اخیر مراکز درمانی و کارخانه‌های داروسازی و مراکز تحقیقاتی سلامت همچون مؤسسه بین‌المللی انستیتو پاستور هم مورد هجوم دشمن امریکایی صهیونیستی قرار گرفت آن هم در سکوت مطلق نهادهای بین‌المللی! اما سکوت و بی‌تفاوتی نهادهای بین‌المللی و حقوق بشـــری دلیل بر این نمی‌شود که ما از احقاق حقوق بیماران خود کوتاه بیاییم.

چندی پیش بود که دادخواهی ۷۷۱ نفر از این بیماران در دادگاه‌های ایران به صدور حکم قطعی علیه دولت امریکا و جبران خسارت آنان انجامید. در جریان اجرای این حکم، یک محموله نفتی متعلق به امریکا توقیف و فروخته شـــد و عواید حاصل از آن بـــرای پرداخت غرامـــت به بیماران اختصاص یافت به‌طوری که هر یک از شـــاکیان مشمول پرونده، ۲ میلیارد تومان دریافت کردند. حالا هم بیماران مبتلا به هموفیلی و سایر بیماری‌های انعقادی علیه دولت امریکا شکایتی را تنظیم کرده‌اند.

■ خطرات عدم دسترسی بیماران هموفیلی به دارو

در بیمـــاری هموفیلی، تأخیـــر در دریافـــت دارو یا عدم دسترســـی به درمان مناســـب می‌تواند به خونریزی‌های مکرر، تخریب مفاصل و آسیب‌های دائمی جسمی منجر شود. بیماری که به‌موقع داروی خود را دریافت نمی‌کند، ممکن اســـت در طول زمان توانایـــی راه رفتن، تحصیل، اشتغال و حتی انجام امور عادی زندگی را از دست بدهد.

حالا هم محدودیت‌های تحریمی با کاهش دسترسی این بیماران به داروهایشـــان موجب شـــده تا متأسفانه برخی بیماران به دلیل عوارض ناشی از خونریزی‌های کنترل‌نشده دچار معلولیت‌های جدی شـــده‌اند. زندگـــی خانوادگی و زناشـــویی برخی از آنان تحت تأثیر قـــرار گرفته، تعدادی فرصت‌های شغلی و تحصیلی خود را از دست داده‌اند و در مواردی نیز بیماران جان خود را از دست داده‌اند. اینها صرفاً آمار و ارقام نیستند؛ پشت هر یک از این موارد، یک انسان و یک خانواده قرار دارد که سال‌ها با درد، نگرانی و محرومیت از درمان زندگی کرده‌اند.

این در حالی است که دسترسی به دارو و درمان، یک حق بنیادین انسانی اســـت و هیچ بیمار مبتلا به یک بیماری ارثی نباید به دلیل محدودیت‌های سیاسی و بانکی از حق برخورداری از درمان محروم شود.

■ کمبود داروی بیماران مبتلا به هموفیلی

در یک سال اخیر، مشکلات تأمین ســـه فرآورده دارویی حیاتی و تخصصـــی، از جملـــه هیومیـــت، فیبرینوژن و فیبروگامین، فشـــار مضاعفی بر بیماران وارد کرده است. این داروها بـــرای گروه‌هایی از بیمـــاران مبتلا به بیماری فون‌ویلبراند، کمبود فاکتور XIII و سایر اختلالات انعقادی کاربرد حیاتی دارند.

به‌ویژه بـــرای بیمارانی که به ایـــن فرآورده‌های تخصصی نیاز دارند، نبود دارو به معنای قرار گرفتن در معرض خطر جدی خونریزی و عوارض ناشی از آن است. در برخی موارد، این بیماران با شرایطی مواجه شده‌اند که امکان مدیریت بیماری و حفظ سلامت آنان را به‌شدت دشوار کرده است.

بنا به تأکید مدیرعامل کانون هموفیلی ایران مسئله فقط به این سه دارو محدود نیست. بیماران هموفیلی A و B که به فاکتورهای انعقادی ۸ و ۹ نیاز دارند نیز طی ســـال‌های گذشـــته با مشـــکلات متعدد در تأمین دارو، انتقال پول و همکاری شـــرکت‌های بین‌المللی مواجـــه بوده‌اند. این مشکلات در مقاطع مختلف، دسترسی بیماران به درمان مستمر و به‌موقع را تحت تأثیر قرار داده است.

■ وکالت هزار بیمار هموفیلی برای شکایت از امریکا

۱۶ هـــزار بیمار مبتلا بـــه هموفیلی در کشـــور ما زندگی می‌کنند. آن‌طور که امین افشار مدیرعامل کانون هموفیلی ایران می‌گوید، هیئت‌مدیـــره کانون هموفیلـــی ایران با توجه به آثار گســـترده و بعضـــاً جبران‌ناپذیر تحریم‌های امریکا بر زندگی بیمـــاران مبتلا به اختـــلالات انعقادی، مصوبه‌ای را برای پیگیری حقوقی و قضایی خسارات وارده به این بیماران به تصویب رساند و بر همین اساس، فرایند جمع‌آوری وکالت‌نامه از بیماران آغاز شده است.

طبق توضیحات وی در نخستین هفته اجرای این برنامه، نزدیک به هزار نفـــر از بیماران هموفیلـــی و مبتلایان به اختلالات انعقادی به کانون وکالت داده‌اند تا این سازمان مردم‌نهاد بتواند با پیگیری حقوقی و مستندسازی خسارات، مطالبات آنان را در مراجع قضایی صالـــح دنبال کند. این اســـتقبال نشـــان‌دهنده عمق نگرانی و نارضایتی جامعه بیماران از شرایطی اســـت که طی سال‌های گذشته بر اثر محدودیت‌های تحریمی بر آنان تحمیل شده است.

■ مانع‌گذاری حتی در مسیر کمک‌های بشردوستانه

مدیرعامل کانون هموفیلی ایران با اشاره به تأثیر تحریم‌های اقتصادی و محدودیت‌های بانکی بر تأمین داروهای بیماران، می‌گوید: «متأسفانه در سال‌های گذشته، بیماران مبتلا به انواع اختلالات انعقادی برای دسترسی به داروهای حیاتی و تجهیزات پزشکی با دشواری‌های فراوانی مواجه بوده‌اند. محدودیـــت در نقل‌وانتقالات مالی و بانکـــی بین‌المللی، مشـــکلات همکاری شـــرکت‌های دارویی و موانع موجود در مسیر واردات، تأمین مســـتمر دارو را با اختلال مواجه کرده است.»

به گفته وی، یکی از تلخ‌ترین ابعاد ایـــن موضوع، موانعی است که حتی در مسیر کمک‌های بشردوستانه بین‌المللی ایجاد شده است. فدراسیون جهانی هموفیلی برای کمک به بیماران ایرانی و ارســـال برخی داروهای مورد نیاز آنان تلاش‌هایی انجـــام داده بود، اما این فرایند نیـــز با موانع و مشکلاتی مواجه شـــد که موضوع آن در مکاتبات رسمی فدراسیون و کانون منعکس شده است.

افشـــار تأکید می‌کنـــد: «وقتی حتـــی ارســـال رایگان و بشردوستانه دارو برای بیمارانی که جانشان به این داروها وابسته اســـت با مانع مواجه می‌شود، دیگر نمی‌توان صرفاً به وجود اســـتثناهای دارویی در متن مقـــررات تحریمی اســـتناد کرد. آنچه اهمیت دارد، امکان واقعی دسترسی بیمار به داروســـت، نه صرفاً ادعای مجاز بودن تجارت دارو روی کاغذ.»

■ امیدواریم دستگاه قضایی حقوق بیماران ایرانی را احقاق کند

مدیرعامل کانون هموفیلی ایران در تشـــریح اهداف اقدام حقوقی علیه امریکا این‌گونه توضیح می‌دهد: «ما با این اقدام به دنبال احقاق حقوق بیمارانی هستیم که طی سال‌های گذشته خســـارات جســـمی، روانی، اقتصادی و اجتماعی متعددی را متحمل شده‌اند. هدف ما مستندسازی دقیق آثار تحریم‌ها، بررسی مسئولیت حقوقی اقدامات منتسب به دولت امریکا و مطالبـــه جبران خســـارات قابل اثبات بیماران است.»

وی ابراز امیدواری می‌کند قوه قضائیه جمهوری اســـلامی ایران با بهره‌گیری از ظرفیت‌های قانونی موجود، از جمله مقررات مربوط به رســـیدگی به دعـــاوی علیه دولت‌های خارجی، به این پرونده با دقت، عدالت و حساسیت انسانی رســـیدگی کند و زمینه احقاق حقوق شهروندان ایرانی را فراهم آورد.

افشـــار تأکید می‌کند: «نزدیک به هزار بیمار در نخستین هفته به این حرکت پیوسته‌اند و این تازه آغاز راه است. ما تلاش خواهیم کرد با مستندســـازی مکاتبات بین‌المللی، موانع انتقال دارو، مشـــکلات تأمین فرآورده‌های حیاتی و پیامدهای پزشکی و انســـانی کمبود دارو، صدای بیماران ایرانـــی را در مراجع قضایی به گوش برســـانیم. مطالبه ما سیاسی نیســـت؛ مطالبه حق زندگی، حق درمان و جبران خسارات انسان‌هایی است که سال‌ها هزینه محدودیت‌های تحمیلی را با سلامت و زندگی خود پرداخته‌اند.»

گزارش ۲

محمد یوسف‌نیا

آموزش نوین مهارت‌های دیجیتال با «بلاکلی کرفت»

محصول آموزشی برنامه‌نویسی و مفاهیم دیجیتال برای کودکان در باغ کتاب رونمایی شد

آیین رونمایی از محصول آموزشـــی «بلاکلی کرفت» و تقدیر از دانش‌آموختگان برتـــر حوزه مهارت‌های عصـــر دیجیتال در بـــاغ کتاب تهران برگزار شـــد. محصول آموزشـــی «بلاکلی کرفت» با هدف آموزش برنامه‌نویسی به دانش‌آموزان و بهره‌گیری از ظرفیت بازی ماینکرفت به دانش‌آموزان پایه ششـــم و بالاتر معرفـــی و رونمایی شـــد. این محصول با اســـتفاده از محیط تعاملی و جذاب بازی ماینکرفت، بســـتری برای یادگیری مفاهیم برنامه‌نویســـی و آشـــنایی دانش‌آموزان با مهارت‌های دنیـــای دیجیتال فراهم می‌کند و تلاش دارد آموزش فنـــاوری را به تجربه‌ای خلاقانه و کاربردی برای کودکان و نوجوانان تبدیل کند.

■ تبدیل برنامه‌نویسی به ابزاری برای تقویت تفکر الگوریتمی

مهدی فرزانه، استاد علوم کامپیوتر و رئیس هیئت مدیره آکادمی یاسان، در جشن رونمایی از بلاکلی کرفت با اشاره به جذابیت بازی ماینکرفت برای کودکان و بزرگسالان گفت: قابلیت ساخت‌وساز، ماجراجویی، آزادی عمل، تجربه کار گروهی و امکان تبدیـــل تخیلات به ســـازه‌های واقعی از مهم‌ترین دلایل علاقه کاربران به این بازی است.

وی افزود: دانش‌آموزان در چنین محیطی می‌توانند بدون نگرانی از قضاوت دیگران، خلاقیت خود را به کار بگیرند و آنچه در ذهن دارند بســـازند. در این فضا، ذهن کودک به جای تمرکز بر انتخاب ســـلاح و ابزار برای شکست دادن دشـــمنان، به دنبال یافتن مصالح مناسب، طراحی سازه، توسعه کشـــاورزی و همکاری با دوســـتان برای خلق یک محیط جدید می‌رود.

فرزانه با اشاره به سابقه اســـتفاده از ماینکرفت در آموزش برنامه‌نویســـی بیان کرد: شرکت مایکروســـافت سال‌ها پیش نســـخه آموزشـــی این بازی را با عنوان Minecraft Education ارائه کرد که امکان کدنویســـی با استفاده از بلوک‌ها را در محیط بازی فراهم می‌کرد، اما امکان استفاده از این محصول برای کاربران ایرانی وجود نداشت، به همین دلیل مجموعه یاسان مسیر مســـتقلی برای بهره‌گیری از ظرفیت‌های این بازی دنبال کرد.

وی با تشریح ساختار آموزشی آکادمی یاسان گفت: برنامه آموزشی این مجموعه در قالب ۲۰ ترم و برای دانش‌آموزان پایه اول تا دهم و یازدهم طراحی شده است. هدف اصلی این دوره‌ها تربیت صرف برنامه‌نویس نیست، بلکه برنامه‌نویسی به‌عنوان ابزاری برای تقویت تفکر الگوریتمی و قدرت حل مسئله مورد استفاده قرار می‌گیرد.

این اســـتاد علوم کامپیوتر با اشـــاره بـــه طراحی دوره «ماجراجویی مهندســـی» برای دانش‌آموزان دوره اول دبســـتان افزود: این محصول با همـــکاری متخصصان ستاد توسعه علوم و فناوری‌های شناختی طراحی شده و تیم آموزشی حدود یک ســـال و نیم برای توسعه آن زمان صرف کرده اســـت. نتیجه این تلاش، مجموعه‌ای شامل ۹ پروژه آموزشی است که بدون نیاز به کدنویسی مستقیم، مفاهیم شناختی و مهندســـی را به کودکان آموزش می‌دهد.

فرزانه برای تشـــریح روش آموزش در ایـــن دوره به پروژه راه‌آهن خودران اشاره کرد و گفت: در یکی از مأموریت‌ها، دانش‌آموزان باید با بررسی تجهیزات و مصالح استفاده‌شده در یک معدن، راهکاری برای خودکارسازی حرکت قطار پیدا کنند. در پروژه دیگـــری نیز مصرف بالای برق در یک کارگاه مطرح می‌شـــود و دانش‌آموزان باید با اســـتفاده از حســـگرهای حرکتی و حسگرهای تشـــخیص روشنایی و تاریکی، راهکار مناســـبی برای مدیریـــت مصرف انرژی ارائه دهند.

به گفتـــه وی، این تمرین‌هـــا دانش‌آمـــوزان را با مفاهیم مهندسی، شناخت مســـئله یا فتن راهکار آشنا می‌کند و چندین سال اســـت که در دوره‌های آموزشی یاسان مورد استفاده قرار می‌گیرد.

■ دانش‌آموزان با کدنویسی، سازه‌های خود را در ماینکرفت می‌سازند

فرزانه با معرفی دوره پای کرفت (PyCraft) به‌عنوان مرحله بعدی آموزش توضیح داد: در این دوره، دانش‌آموزان کدهای موردنظر خود را می‌نویسند و نتیجه اجرای برنامه را به شکل سازه‌های مختلف در محیط ماینکرفت مشاهده می‌کنند.

وی افزود: با استفاده از این روش می‌توان مفاهیمی مانند حلقه‌های تکرار و دستورات شـــرطی را آموزش داد. برای نمونه، دانش‌آموز با نوشتن چند دستور و تعریف ساختارهای تکرارشونده می‌تواند یک هرم یا سازه‌های هندسی دیگر را در محیط بازی ایجاد کند. همچنین مباحث فنی‌تری مانند چاپ ســـه‌بعدی، اســـکن، کار با فایل‌های API و مفاهیم پیشرفته برنامه‌نویسی در این مسیر آموزشی قرار گرفته‌اند.

این اســـتاد علوم کامپیوتر با اشـــاره به تجربه اجرای دوره پایتون در یکی از مدارس متوسطه دوم در آبان‌ماه امسال بیان کرد: معاون آموزشی یکی از مدارس از کاهش انگیزه دانش‌آموزان پایـــه یازدهم برای حضـــور در کلاس‌های پایتون خبر داد. برای تغییر این شـــرایط، تصمیم گرفتیم در جلســـه بعدی محیط پای کرفت را معرفـــی کنیم و با انجام تمرین‌های ساده، ساخت بلوک، دیوار و مکعب را به دانش‌آموزان نشان دهیم.

فرزانه ادامه داد: یکی از دانش‌آموزان رشـــته ریاضی که در ابتدا انگیزه چندانی برای حضور در کلاس نداشـــت، پس از تجربه این روش آموزشی با اشـــتیاق از جلسه یاد کرد. چنین واکنشـــی برای یک معلم بســـیار ارزشمند است و حتی می‌تواند از دریافـــت یک جایزه معتبـــر هنری نیز لذت‌بخش‌تر باشد.

وی با اشاره به چالش طراحی ابزار آموزشی برای فاصله میان دوره‌های مقدماتی و پیشرفته گفت: نیاز داشتیم محصولی داشته باشیم که دانش‌آموزان بتوانند مانند محیط اسکرچ، ایده‌های خود را با کدنویســـی بلوکی اجرا کنند و در گیر پیچیدگی‌های نگارش کد، از جمله پرانتز، دونقطه و رعایت فاصله‌گذاری نشوند.

این استاد علوم کامپیوتر افزود: توسعه این ابزار حدود سه سال زمان برد و چهار تیم مختلف برنامه‌نویسی در مقاطع گوناگون روی آن کار کردند. هدف این بود که دانش‌آموزان بتوانند فاصله میان دوره ماجراجویی مهندسی در مقطع ابتدایی و آموزش‌های پیشرفته‌تر در متوسطه را با یک مسیر آموزشی پیوسته پشت سر بگذارند.

■ ۲۱۶ دانش‌آموز از سراســـر کشـــور در چالش برنامه‌نویسی شرکت کرده‌اند

فرزانه با معرفی محصول جدید آموزشـــی یاســـان با عنوان «بلاک کرفت» گفت: ایـــن دوره به‌گونه‌ای طراحی شـــده که دانش‌آموزان پایه ششـــم، حتی بدون ســـابقه قبلی در برنامه‌نویســـی، بتوانند وارد آن شـــوند و از طریق پروژه‌ها و چالش‌های عملی، مفاهیم اولیه کدنویسی را یاد بگیرند.

وی توضیـــح داد: در ایـــن محیـــط، دانش‌آموز مســـتقیماً ساخت‌وساز نمی‌کند و رباتی که در اختیار دارد، وظیفه اجرای دســـتورات را برعهده می‌گیرد. دانش‌آمـــوز باید با طراحی دستورهای مناسب، ربات را برای ساخت پل، ایجاد دیوار یا اجرای سازه‌های پیچیده‌تر هدایت کند.

این اســـتاد علوم کامپیوتر با اشـــاره به طراحی چالش‌های آموزشـــی در قالب اتاق فرار بیان کرد: برای آموزش مفاهیم برنامه‌نویسی، موقعیت‌هایی طراحی شده است که دانش‌آموز باید با اســـتفاده از حلقه‌های تکرار، دســـتورات شـــرطی و فرمان‌های حرکتی، راه‌حل مناسبی پیدا کند. عبور از موانع، ساخت پل و ایجاد پله‌هایی با قابلیت حرکت در مسیرهای مختلف از جمله این تمرین‌هاست.

فرزانه همچنین از برگزاری یک دوره شش‌هفته‌ای با همکاری و حمایت یونسکو و سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای خبر داد و گفت: این برنامه با حضور ۲۱۶ دانش‌آموز از سراسر کشور به‌صورت مجازی در حال برگزاری است. شرکت‌کنندگان در قالب چالش‌های مختلف با یکدیگر رقابت می‌کنند و این دوره با برگزاری مراسم اختتامیه به پایان خواهد رسید.

وی با اشاره به تجربه اجرای آزمایشی این شیوه آموزشی در چند مدرسه از جمله مدارس مهدوی و مصطفی افزود: طراحی ابزار آموزشی به‌تنهایی کافی نیست و باید روش‌های استفاده از آن و پروژه‌هایی که جذابیت یادگیری را افزایش می‌دهند نیز توســـعه پیدا کنند. به همین دلیل، چالش‌های مختلف در محیط مدارس به‌صورت آزمایشی اجرا شده‌اند تا میزان اثربخشی این روش‌ها ارزیابی شود.

فرزانه در پایـــان از برنامه‌ریزی برای برگـــزاری دوره جدید بلاک کرفت در آکادمی یاســـان خبر داد و تأکید کرد: هدف از توسعه این محصولات، فراهم کردن محیطی جذاب برای یادگیری برنامه‌نویسی است تا دانش‌آموزان بتوانند با تکیه بر خلاقیت و تجربه عملی، ایده‌های ذهنی خود را به راهکارها و سازه‌های قابل اجرا تبدیل کنند.

تقدیر از دانش‌آموختگان برتر و نوجوانان برگزیده پاییز ۱۴۰۵ در حوزه مهارت‌های عصـــر دیجیتال نیز از دیگر بخش‌های این مراسم بود.

این رویداد با حضور جمعی از فعالان حوزه آموزش و فناوری و اصحاب رسانه برگزار شد و فرصتی برای معرفی دستاوردهای آموزشی و تأکید بر ضرورت توسعه مهارت‌های برنامه‌نویسی و فناوری در میان نسل جدید فراهم آورد.

گزارش ۳

مهسا گربندی

مدارس بی‌پناه در لحظه‌های بی‌پناهی

توانمندسازی مدارس برای حمایت همه‌جانبه از دانش‌آموزان یک مسئولیت فراموش‌شده است

ساعت هنوز ۷:۴۰ صبح نشده که دانش‌آموزان یکی‌یکی وارد مدرســـه می‌شـــوند، اما برای بســـیاری از آنها، روز تحصیلی نـــه با لبخند و استقبال که با تشـــر، توبیخ و حتی ایستادن گوشه دیوار آغاز می‌شـــود! دیر رسیدن کافی اســـت تا دانش‌آموز در برابر مدیـــر یا معاون مدرســـه قرار بگیرد و اگر خانواده‌ای هم از این برخوردها انتقاد کند، پاسخ از قبل آماده است، اینکه «مدرســـه ضوابط خودش را دارد!» این برخورد اول صبح و ورود به مدرسه است و معلوم نیســـت تا لحظه به صدا در آمدن زنگ آخر چه اتفاقات دیگری هم در محل تحصیل کودکان و نوجوانان رقم می‌خورد که به جای جذب آنها به کلاس درس، پسشان می‌زند و دوست‌نداشتنی می‌شود! اما، مگر مدرسه قرار نیست خانه دوم و پناه امـــن فرزندانمان باشـــد؟! جایی که اگر دانش‌آموز ترســـید، اگر به دردسر افتاد یا اگر در خانه احساس امنیت نکرد، به آن پناه ببرد؟

ماجرای تلخ ســـوگند صیادی، بار دیگر مسئولیت مدرســـه را در قبـــال جـــان، امنیـــت و اعتمـــاد دانش‌آموزان به صدر سؤالات آورده است. سخنگوی آموزش‌وپـــرورش هم از برخورد بـــا هرگونه قصور احتمالی در این پرونده گفته، امـــا آیا باید منتظر وقوع یک فاجعه بمانیم تا بفهمیم مدرســـه‌ای در انجام مســـئولیتش کوتاهی می‌کند یـــا نه؟! چند مدرسه دیگر داریم که دانش‌آموزانشان صدایی برای شنیده شدن ندارند و کسی از آنچه پشت درهایشان می‌گذرد خبر ندارد؟!

■ حادثه در دست بررسی است

سوگند صیادی، دانش‌آموز ۱۶ ساله اهل کرمانشاه در یک سقوط مشـــکوک جان خود را از دست داد. در گزارش‌های اولیـــه آمده که این اتفـــاق بعد از آنکه موضوعی درباره زندگی شخصی‌اش از سوی مســـئولان مدرســـه به پدرش اطلاع داده شد رخ داده است، آن‌طور که یکی از سایت‌های خبری در گزارشش نوشته، سوگند پس از بازگشت به خانه از طبقه پنجم ساختمان سقوط کرده و جان خود را از دست داده است. مرگ سوگند با تشکیل پرونده قضایی و بررســـی فرضیه‌های مختلف درباره علت مرگ، ابعاد پیچیده‌تری پیدا کرده، به طوری که روز گذشته دادستان مرکز استان کرمانشاه به آن واکنش نشان داد، حمیدرضا کریمی به رسانه‌ها گفت: «در راستای بررســـی دقیق ابعاد این حادثه، دستورات قضایی لازم صادر شده و تحقیقات برای روشن شدن علت و چگونگی وقوع این اتفاق با جدیت ادامه دارد.»

■ نقش پررنگ مدرسه

اما ماجرای سوگند فقط به چگونگی مرگ او و بررسی فرضیه‌های قضایی محدود نمی‌شود. پیش از آنکه تحقیقات قضایی به نتیجه برسد، عملکرد مدرسه باید بررسی شود. نهادی که دانش‌آموزان بخش مهمی از ساعات روز خود را در آن می‌گذرانند و انتظار دارند در موقعیت‌های دشـــوار، صدای آنها را بشنود و از امنیتشان مراقبت کند.

در همین زمینه، نرگس ملک‌زاده، کارشناس آموزش و معلم، معتقد است بررسی این حادثه نباید صرفاً به رفتار خانواده محدود بماند و عملکرد مدرســـه و سازوکارهای حمایتی آموزش‌وپرورش نیز باید زیر ذره‌بین برود: «در این ماجرا، پدر مسئولیت رفتار خود را برعهده دارد، اما این موضوع نباید باعث شود سهم احتمالی مدرسه و نظام آموزشی در نحوه مواجهه با بحران نادیده گرفته شود. آموزش‌وپرورش نیز باید درباره عملکرد خود و سازوکارهایی که برای حمایت از دانش‌آموزان در اختیار دارد، پاسخ‌گو باشد.»

از نگاه این کارشناس، مدرسه را نمی‌توان فقط محلی برای آمـــوزش دروس و اجرای مقـــررات انضباطی دانست. دانش‌آموز در مدرسه فقط درس نمی‌خواند، بلکه بخشی از زندگی شخصی، عاطفی و اجتماعی خود را نیز در همین محیط تجربه می‌کند. به همین دلیل، مسئولیت مدرســـه به کلاس درس و نمره و حضور و غیاب ختم نمی‌شود: «مدرسه در قبال تربیت و مراقبت از دانش‌آموزان نیز مسئول است و باید بتواند امنیت جسمی و روانی آنها را حفظ کند. مسئله این است که آموزش‌وپرورش برای شناسایی آسیب‌های اجتماعی و مواجهه درست با آنها چه برنامه عملیاتی دارد؟ شناسایی بسیاری از این آسیب‌ها دشوار نیست، آنچه اهمیـــت دارد نحوه مداخلـــه، انتخاب راهکار تربیتی و پیگیری تخصصی مسئله است.»

■ ترس دانش‌آموز را جدی بگیرید!

ماجرای سوگند از این جهت اهمیت بیشتری پیدا می‌کند که در روایت‌های منتشـــر شده، از ترس او نسبت به واکنش پدرش و مخالفتش با اطلاع دادن موضوع به خانواده سخن گفته شده است. ملک‌زاده در همین رابطه می‌گویـــد: «وقتی دانش‌آموزی به مدیر مدرســـه می‌گوید از اطلاع خانواده به دلیل احتمال به خطر افتادن جانش می‌ترسد، این موضوع دیگر یک مســـئله عادی خانوادگی نیســـت، بلکه نشـــانه‌ای جدی از احتمال خشـــونت است. مدیر باید پیش از هر اقدامی شـــرایط را ارزیابی کند و از مسیرهای تخصصی و حمایتی کمک بگیرد. تماس با فردی که دانش‌آموز از او احساس خطر می‌کند، بدون توجه به این هشدار و پیامدهای احتمالی آن، می‌تواند نشان‌دهنده ضعف در تشخیص موقعیت و تصمیم‌گیری حرفه‌ای باشد.»

در چنین شرایطی، مسئله فقط این نیست که مدیر مدرسه با خانواده تماس گرفته یا نگرفته است، بلکه باید دید پیش از این تماس چه ارزیابی انجام شده و آیا احتمال خطر برای دانش‌آموز مورد توجه قرار گرفته؟ به اعتقاد این کارشناس، مدرسه نمی‌تواند با اطـــلاع دادن یک موضوع به خانـــواده، پرونده را مختومه تلقی کند: «تماس با خانواده نباید اولین و آخرین اقدام مدرسه باشـــد. گاهی خود خانواده نیز برای مواجهه با یک مسئله اجتماعی یا تربیتی به راهنمایی و حمایت تخصصی نیاز دارد. مدرسه نمی‌تواند دانش‌آموز را با تمام مشکلاتش به خانواده واگذار کند و با یک تماس تلفنی، مسئولیت خود را پایان‌یافته بداند.»

■ مشاور مدرسه کجای ماجراست؟

در کنار مدیر و معاونان، مشـــاوران مدارس نیز در مواجهه با چنین موقعیت‌هایی نقش مهمی دارند. با این حال، حضور مشاور در ساختار مدرسه زمانی معنا پیدا می‌کند که بتواند در لحظات حساس وارد عمل شود و فقط به ارائه خدمات معمول مشاوره‌ای یا تکمیل ساعات اداری محدود نماند.

موضوعی که ملک‌زاده نیز بدان اشاره می‌کند: «باید مشخص شود مدرسه سوگند مشاور داشته است یا خیر و اگر داشته، در مواجهه با این مسئله چه نقشی ایفا کرده است؟ آیا توانســـته مدیر را به سمت یک مســـیر حمایتی و تخصصی هدایت کند؟ مشـــاور مدرسه باید در شناسایی، پیشـــگیری و مدیریت آسیب‌های اجتماعی نقش واقعی داشته باشد.»

البته مسئولیت مواجهه با موقعیت‌های پرخطر را نمی‌توان تنها بر دوش مشاور گذاشت. همه عوامل مدرسه باید بدانند در برابر هشدارهای دانش‌آموز چگونه واکنش نشـــان دهند، چه زمانی از مداخله مستقیم خودداری کنند و از چه مسیرهایی برای دریافت کمک تخصصی استفاده کنند.

■ لـــزوم بررســـی اثربخشـــی دوره‌های توانمندسازی مدیران و معلمان

آموزش‌وپرورش سال‌هاست از برگزاری دوره‌های توانمندســـازی مدیران و معلمان سخن می‌گوید. ملک‌زاده اثربخشـــی این دوره‌ها را نیازمند بررسی می‌داند و می‌گوید: «آموزش‌وپرورش سال‌هاست از توانمندســـازی عوامل مدرسه صحبت می‌کند، اما باید دید خروجی ایـــن دوره‌ها در محیط واقعی مدرسه چیست. هزینه‌هایی که برای آموزش مدیران و معلمان صرف می‌شـــود، چقدر قدرت تشخیص، تصمیم‌گیری و مداخله آنها را افزایش داده است؟ اگر مدیری در مواجهه با هشدار صریح یک دانش‌آموز درباره امنیت جانی خود نتواند مســـیر مناســـبی انتخاب کند، باید کیفیت و اثربخشی آموزش‌های ارائه‌شده را نیز بررسی کرد.»

به اعتقاد این کارشناس، مسئله فقط آموزش مدیران فعلی نیست و شیوه انتخاب مدیران مدارس نیز باید مورد توجه قرار گیرد. مدیریت مدرسه مسئولیتی فراتر از امـــور اداری و اجرایی اســـت و فردی که در این جایگاه قرار می‌گیرد، باید از توانایی تشخیص موقعیت‌های پیچیده انسانی و مهارت‌های تربیتی برخوردار باشـــد. او در این بـــاره می‌گوید: «مدیر مدرسه باید از شایســـتگی تربیتی، بلوغ حرفه‌ای و قدرت تشـــخیص برخـــوردار باشـــد و بتواند در موقعیت‌های پیچیده، تصمیم‌هایی متناســـب با شرایط دانش‌آموزان بگیرد.»

■ چه چیزی قرار است تغییر کند؟!

در پی بـــالا گرفتن واکنش‌ها به ماجرای ســـوگند صیـــادی، علـــی فرهـــادی، ســـخنگوی وزارت آموزش‌وپرورش نیز از پیگیری ایـــن پرونده خبر داده و گفته کـــه در صورت احـــراز هرگونه قصور یا تخلف از سوی عوامل مدرســـه، برخورد قانونی صورت خواهد گرفت. فرهادی همچنین با اشاره به مسئولیت آموزش‌وپرورش در صیانت از جان و روان دانش‌آموزان گفته است: «ما در مسیر تعلیم‌وتربیت، به صیانت از جـــان و روان دانش‌آموزان ســـوگند خورده‌ایم و خود را به ایـــن عهد متعهد می‌دانیم.» او از ادامه پیگیری ابعاد پرونده خبر داده است: «در صورت احراز هرگونه قصور یا تخلف از سوی عوامل مدرسه، برخورد قانونی صورت خواهد گرفت.» به گفته سخنگوی این وزارتخانه، نتایج پیگیری‌ها نیز متعاقباً اطلاع‌رسانی خواهد شد.

پرواضح است که اگر کســـی در انجام مسئولیتش کوتاهی کرده، باید پاسخ‌گو باشد و هیچ مماشاتی با او صورت نگیرد. اما جامعه، امروز، فقط منتظر اعلام نتیجه بررسی‌ها و برخورد با خاطیان نیست! مردم می‌خواهند بدانند بعد از این ماجرا قرار اســـت چه چیزی تغییر کند؟! چند دانش‌آموز دیگر در مدارس با مشکلاتی دست‌وپنجه نرم می‌کنند که کسی آنها را جدی نمی‌گیرد؟! چند مدیر و معاون هنوز نمی‌دانند در مواجهه با دانش‌آموزی که از یک بحران خانوادگی یا احتمال آسیب دیدن خبر می‌دهد، چه واکنشی باید نشان دهند؟!

اینکه مسئولان پشت تریبون از دانش‌آموزان به‌عنوان آینده‌سازان کشور و امانت‌های ارزشمند خانواده‌ها یاد کنند، حرف تازه‌ای نیست. این جملات زمانی معنا پیدا می‌کنند که در رفتار روزمره مدارس هم دیده شوند.

سوگند دیگر به مدرسه برنمی‌گردد، اما میلیون‌ها دانش‌آموز دیگر از در همین مدارس وارد می‌شوند و ساعت‌هایی از عمرشـــان را در کلاس‌های درس می‌گذرانند. آنها حق دارند در مدرســـه احســـاس امنیت کنند، صدایشان شنیده شـــود و بدانند اگر روزی گرفتار ترس و بحران شدند، کسی هست که به کمکشان بیاید.